

Türkiye
Makine ve Teçhizatı
İmalatı Meclisi

MAKİNE SEKTÖRÜNE KORONAVİRÜS ETKİLERİ VE TEDBİRLERİ DEĞERLENDİRME ANKETİ

- 6. FAZ -

2020 Değerlendirmesi
4 Mart 2021

ANKETİN AMACI:

Türk Makine Sanayi, 17.400'ü Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makineler (NACE28) alanında olmak üzere Harmonize Sistem HS84-85-87-90 kapsamında sınıflandırılan 30.000 kadar imalatçıdan oluşmakta ve 400.000'in üzerinde kişiye istihdam sağlamaktadır.

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Analizi'ne (RCA) göre ülkemizin en rekabetçi ürünleri makineleri olup, dünya makine ticaretinin %8 daraldığı 2020 yılında, serbest bölgeler dahil olmak üzere sektör ihracatı %5,6 azalarak 18,4 milyar olmuş ve toplam içindeki payı %10,8'e çıkmıştır. Buna karşın özellikle son çeyrekte gerçekleşen makine ve teçhizatı yatırımlarındaki artışa bağlı olarak ithalat da %14,6 artarak 28,4 milyar dolara ulaşmıştır.

Sektörümüz, koronavirüsle mücadelenin üst düzeyde olduğu bu dönemde kamu sağlığını korumaya ve sosyal yaşamı aksatabilecek riskleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak enerji, su, kanalizasyon, asansörler, iklimlendirme, soğuk zincirler gibi altyapı hizmetlerinin kesintiye uğramaması ve kritik sınai ve tarımsal üretimin sürdürülebilmesi için var gücü ile çalışmaktadır.

2019'daki daralmanın baz etkisi de olmakla birlikte özellikle son çeyrekte %38,7 artış gösteren 2020 yılı makine ve teçhizat yatırımlarındaki hareketlenme ve ihracattaki toparlanmaya karşın yıl içerisindeki zorlu süreç, kur hareketliliği ve yükselen faiz oranları KOBİ yapısına haiz firmalarımızın mali yapılarında kırılma yaratmış olup özellikle nakit akışını iyileştirici tedbirlerin önemini artırmıştır.

Bu çerçevede, makine imalatı ile iştigal eden firmaları temsil eden 20 derneğin çatı kuruluşu olan MAKFED olarak her ölçek ve alt sektörden üye firmalarının katılımıyla salgının ekonomik ve çalışma hayatına etkileri ile buna dair alınan tedbirlerin değerlendirilmesini amaçlayan seri anketlerin 12-17 Şubat 2021 tarihlerinde icra edilen altıncısında, ilk beş anket sonuçları ile değişimin izlenmesi yanı sıra 2020'nin bütününe değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anket, MAİB, Makine İhracatçıları Birliği ve TOBB, Türkiye Makine ve Teçhizatı İmalatı Meclisi ile işbirliği ile gerçekleştirilmiştir.

	AIMSAD Ağaç İşleme Makine ve Yan Sanayisi İş Adamları Derneği
	AKDER Akışkan Gücü Derneği
	AMD Ambalaj Makinecileri Derneği
	ARÜSDER Araç ve Araç Üstü Ekipman ve İş Makinaları Üreticileri Birliği Derneği
	AYSAD Asansör ve Yürüyen Merdiven Sanayicileri Derneği
	BESİAD Bağlantı Elemanları Sanayici ve İş Adamları Derneği
	EFSİAD Endüstriyel Fırın Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

MAKFED

Türkiye Makina Federasyonu

	EMOSAD Elektrik Motorları Sanayicileri Derneği
	ENOSAD Endüstriyel Otomasyon Sanayicileri Derneği
	İNDER Türkiye İş Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Birliği Derneği
	İSDER İstif Makinaları Distribütörleri ve İmalatçıları Derneği
	İSKİD İklimlendirme Soğutma Klima İmalatçıları Derneği

	KBSB Kazan ve Basınçlı Kap Sanayicileri Birliği Derneği
	MİB Makina İmalatçıları Birliği Derneği
	PAGDER Plastik Sanayicileri Derneği
	POMSAD Türk Pompa ve Vana Sanayicileri Derneği
	SAHA Savunma, Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği

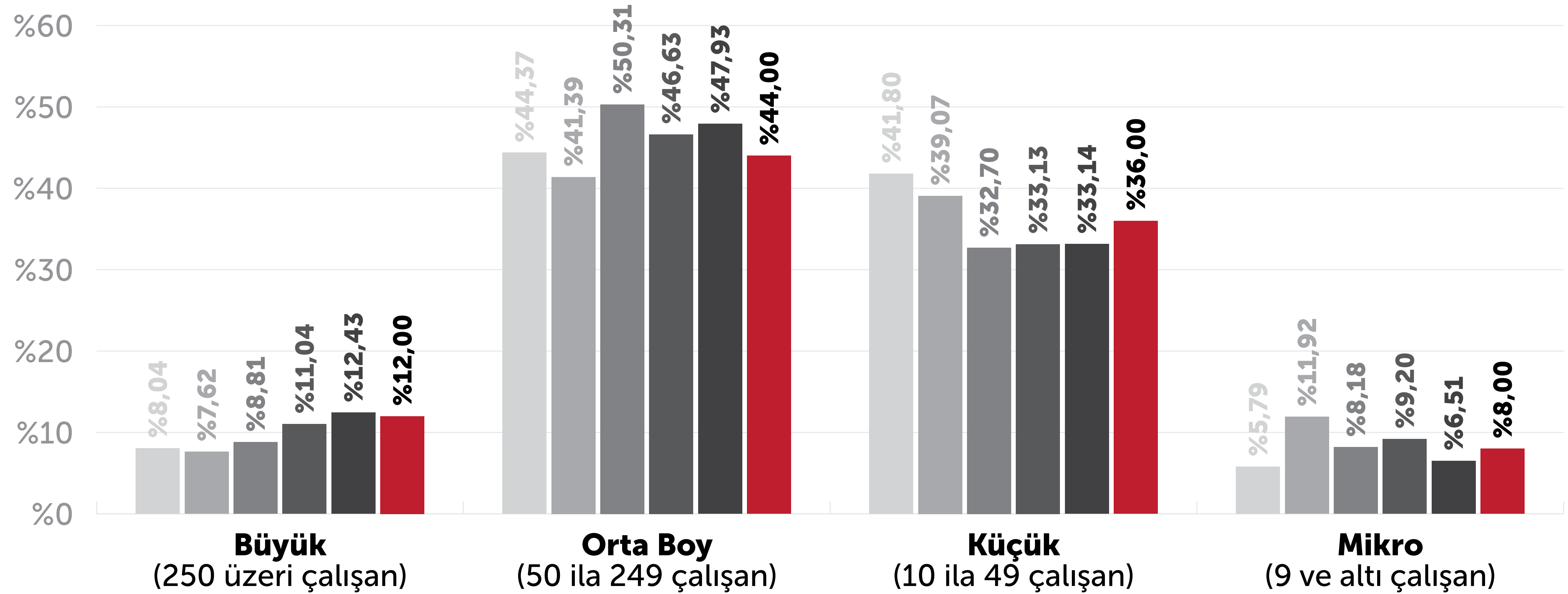
	TARMAKBİR Türk Tarım Alet ve Makinaları İmalatçıları Birliği Derneği
	TEMSAD Tekstil Makine ve Aksesuarları Sanayicileri Derneği
	TEVİD Elektrikli Vinç İmalatçıları Birliği Derneği
GÖZLEMCİLER	
	İSİM İş ve İnşaat Makineleri Kümelenmesi
	ROBODER Robotik ve Yüksek Teknoloji Üretim Sistem Entegratörleri Derneği
	SAMİB Sakarya Makina İmalatçıları Birliği Derneği

1. BÖLÜM

TANIMLAMA VE TESPİT

İşletme büyüklüğünüz nedir?

Anket Katılımı Ölçek Büyüklüğü

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

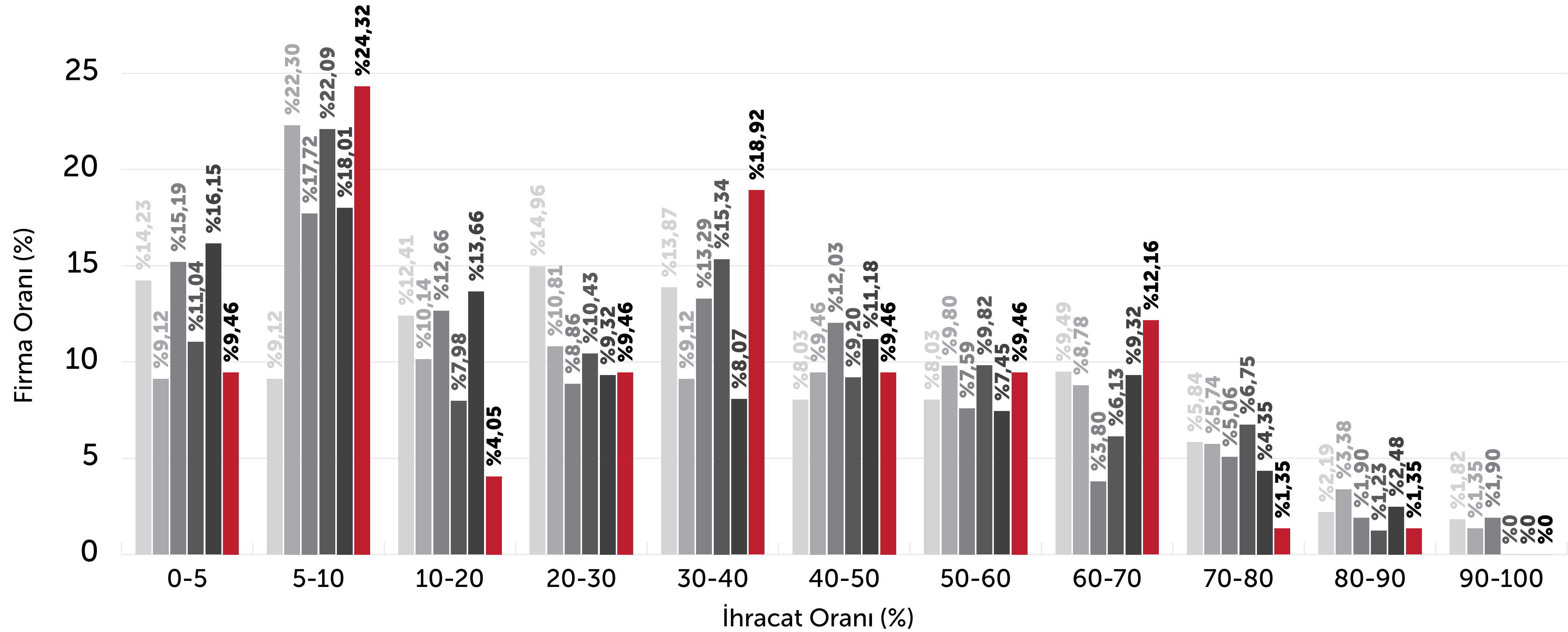
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

2019 yılı ihracat oranınız nedir?

Makine Sektörü İhracat Oranı

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

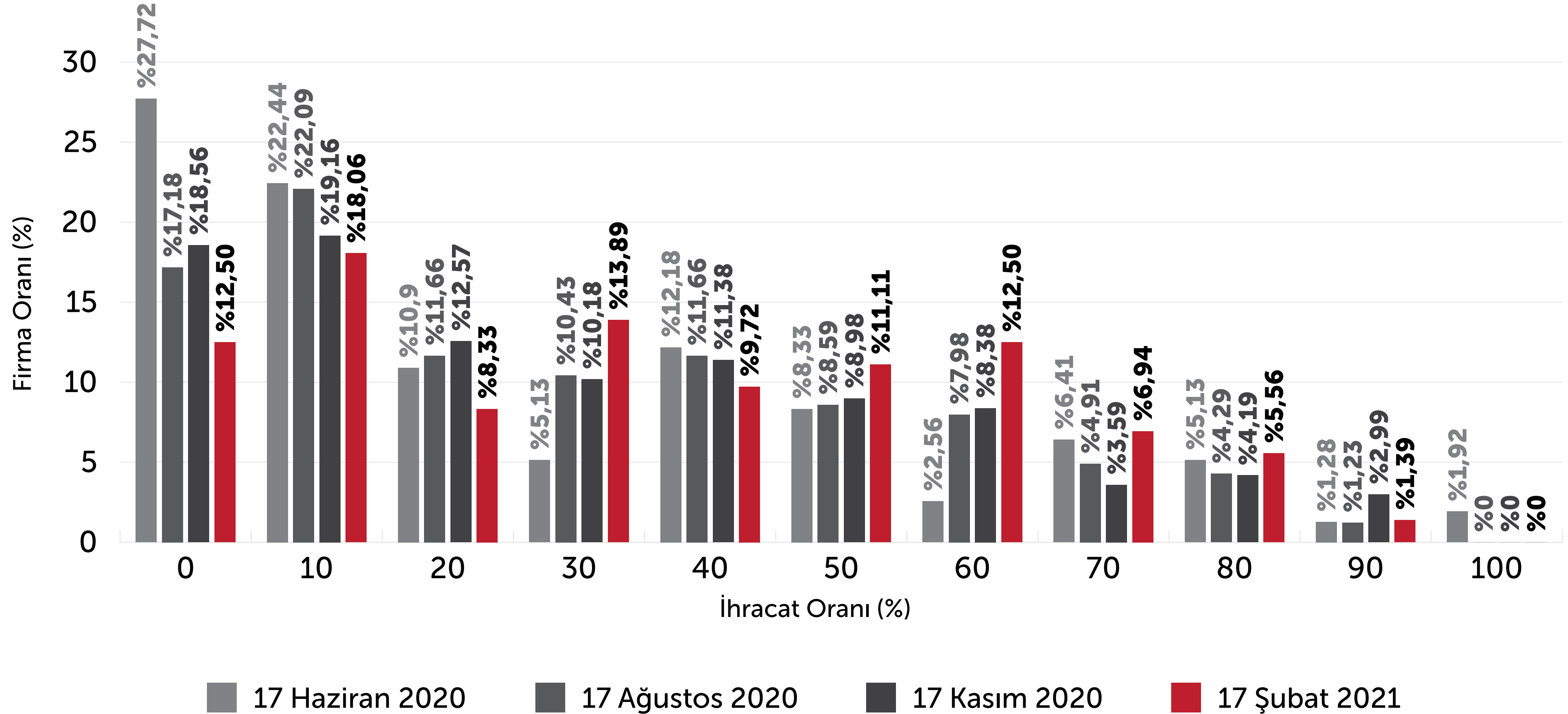
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

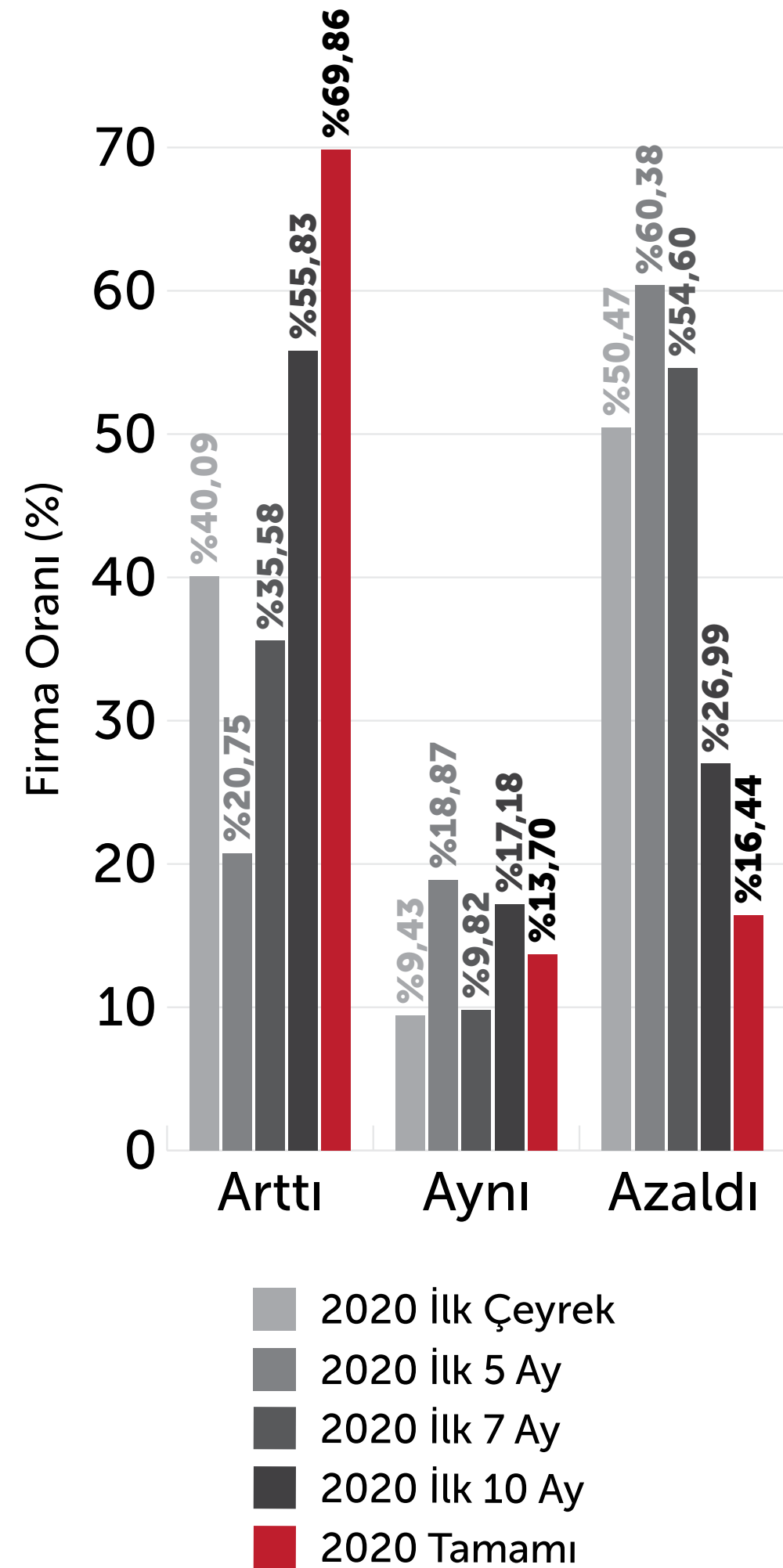
2020 yılı sonundaki ihracat/ciro oranınız nedir?

2020 Yılı İhracat/Ciro Oranı

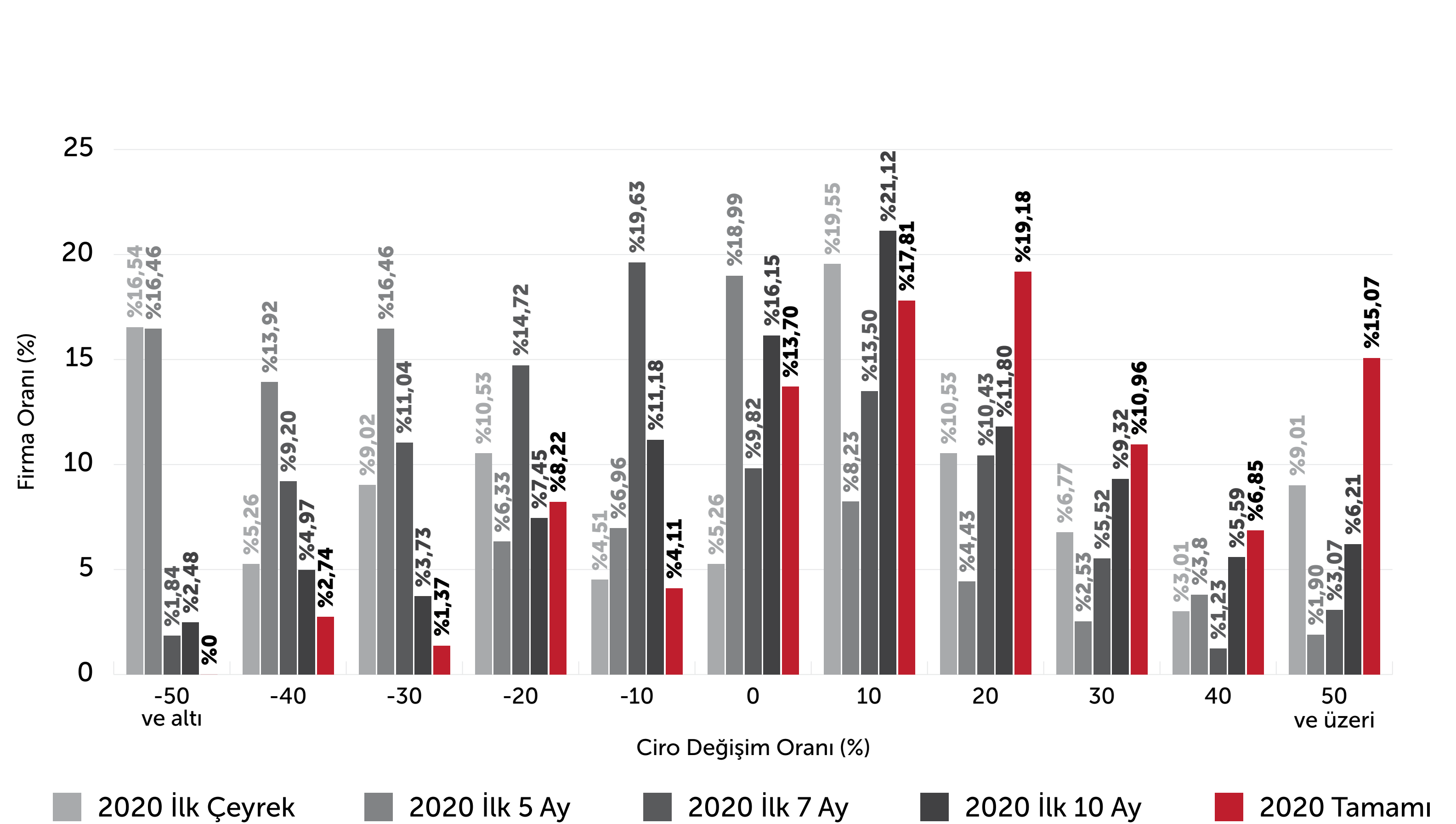

2020 yılında TL bazlı cironuz geçen yıla göre hangi oranda (%) değişti?

Ciro Değişimi

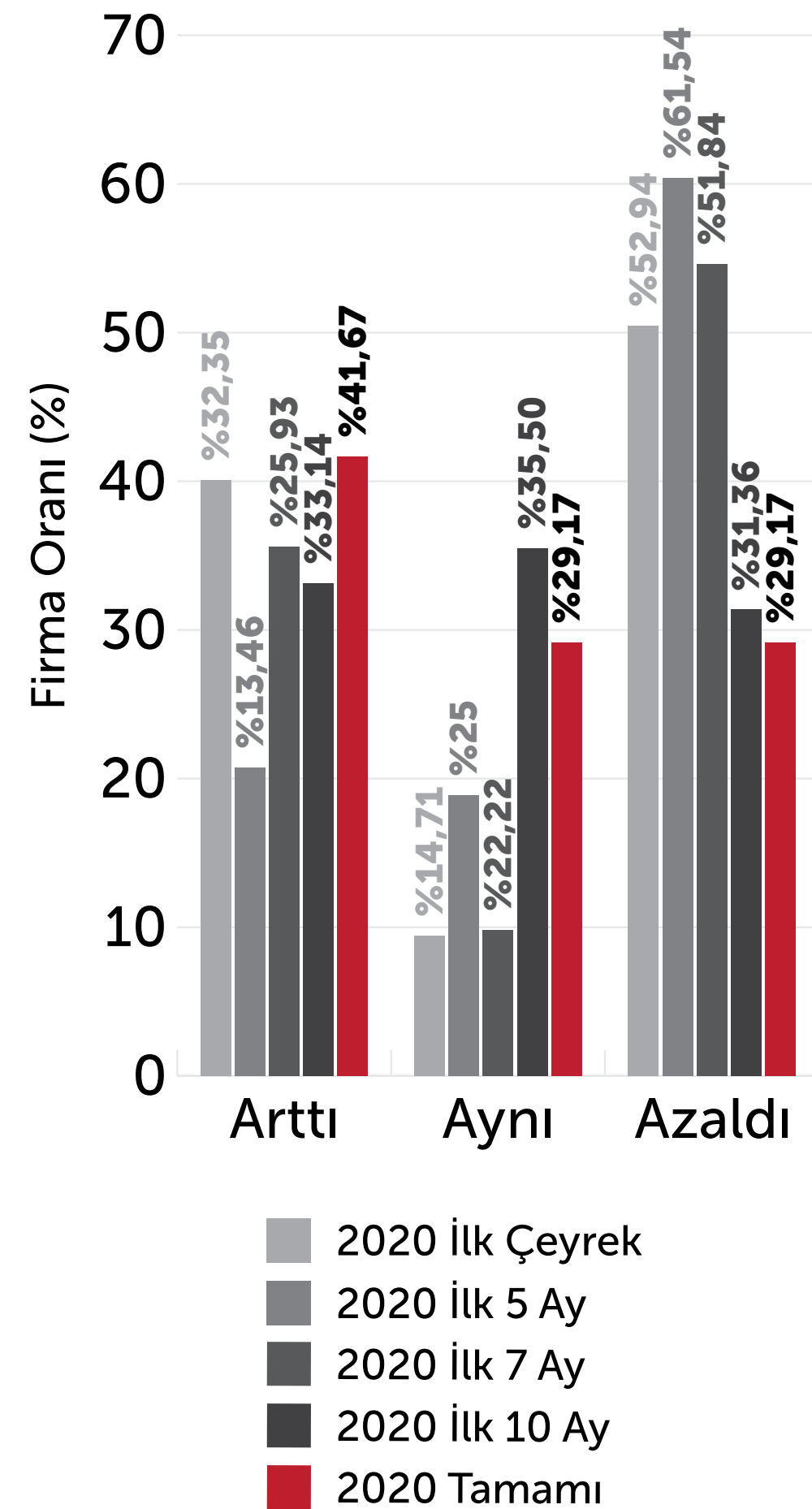

Ciro Değişim Oranları %

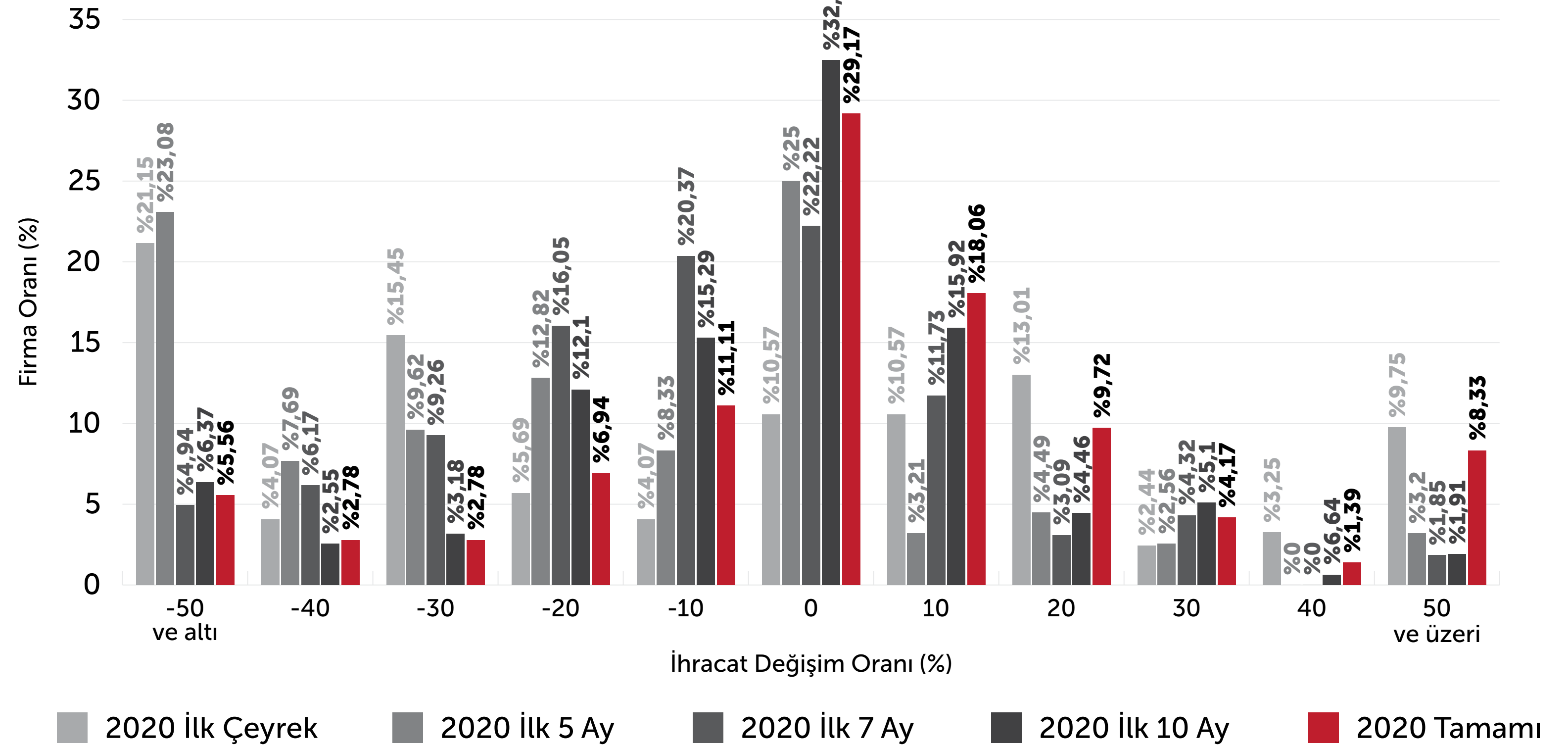

2020 yılında Dolar bazlı ihracatınız geçen yıla göre hangi oranda değişti?

İhracat Değişimi

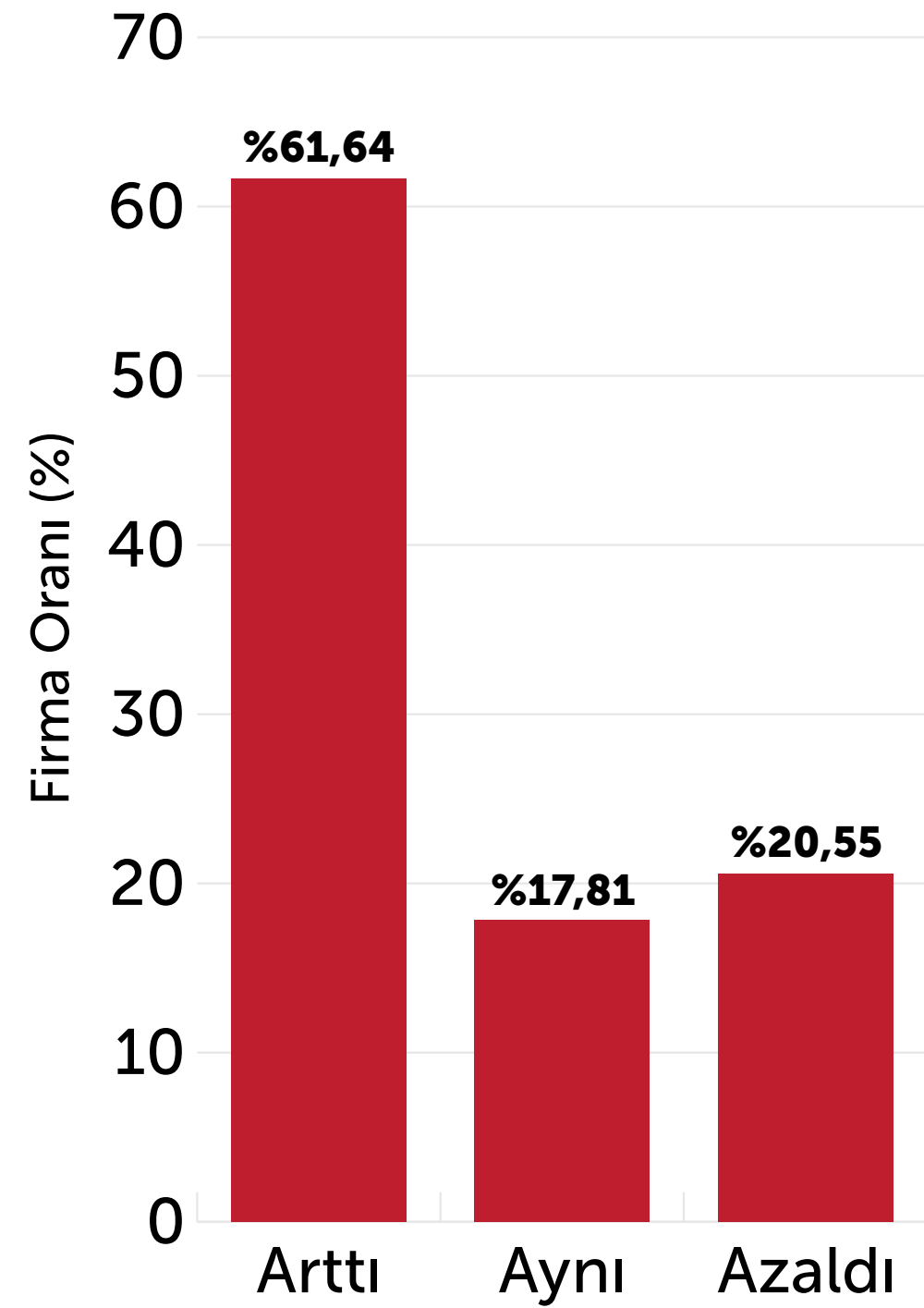

İhracat Değişim Oranları %

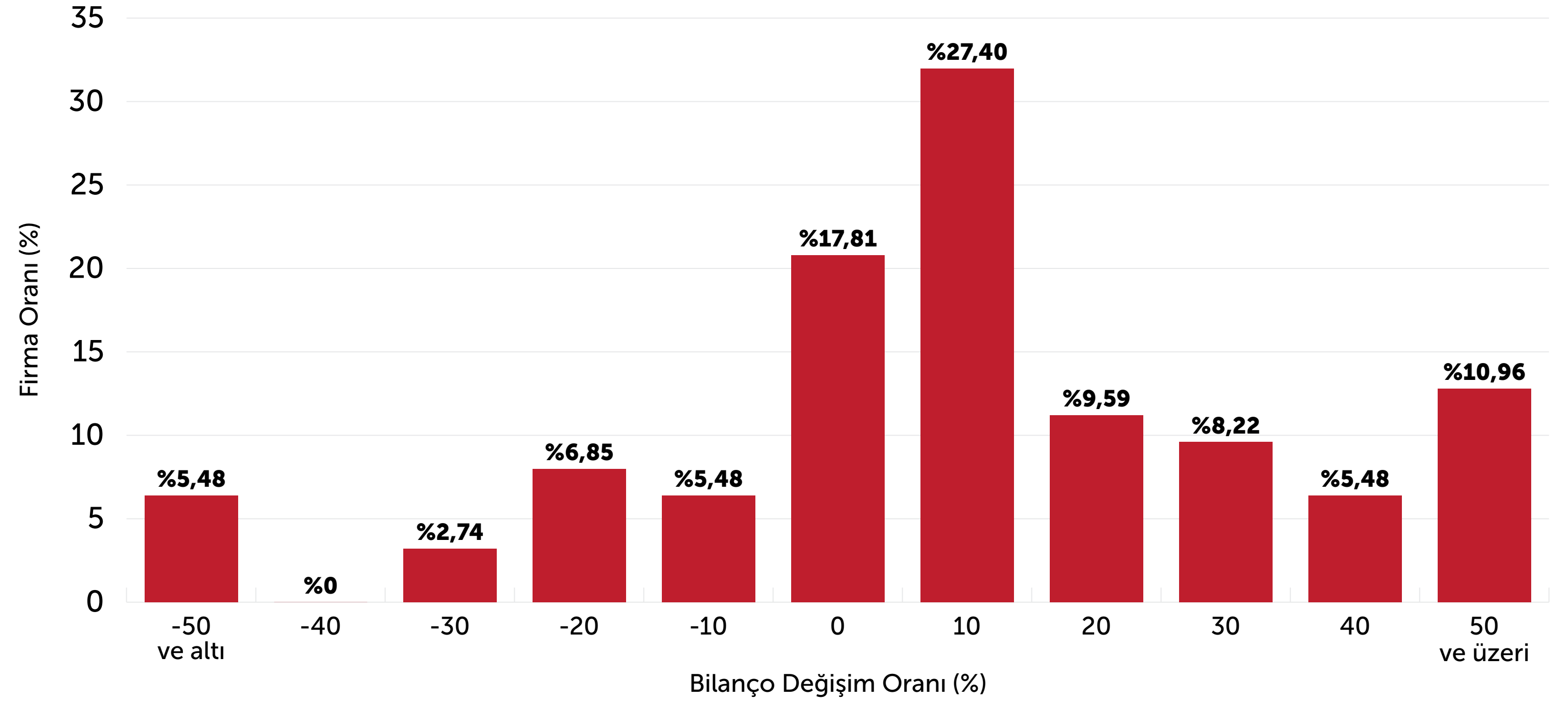

2020 yılında TL bazlı bilanço karınız geçen yıla göre hangi oranda değişti?

Bilanço Karı Değişimi

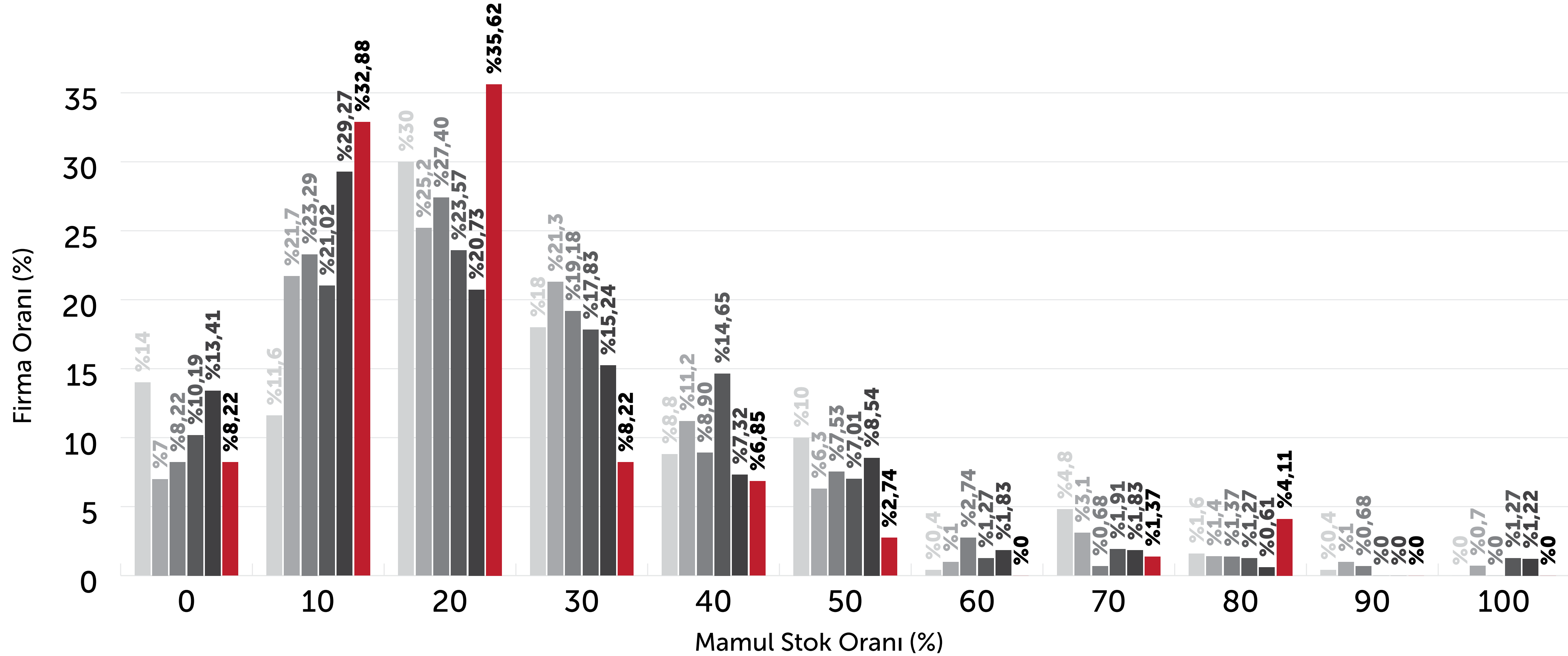

Bilanço Karı Oranları %

Mevcut mamul stokunun 2019 cironuza oranı nedir?

Mamul Stok / 2019 Satış Oranı %

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

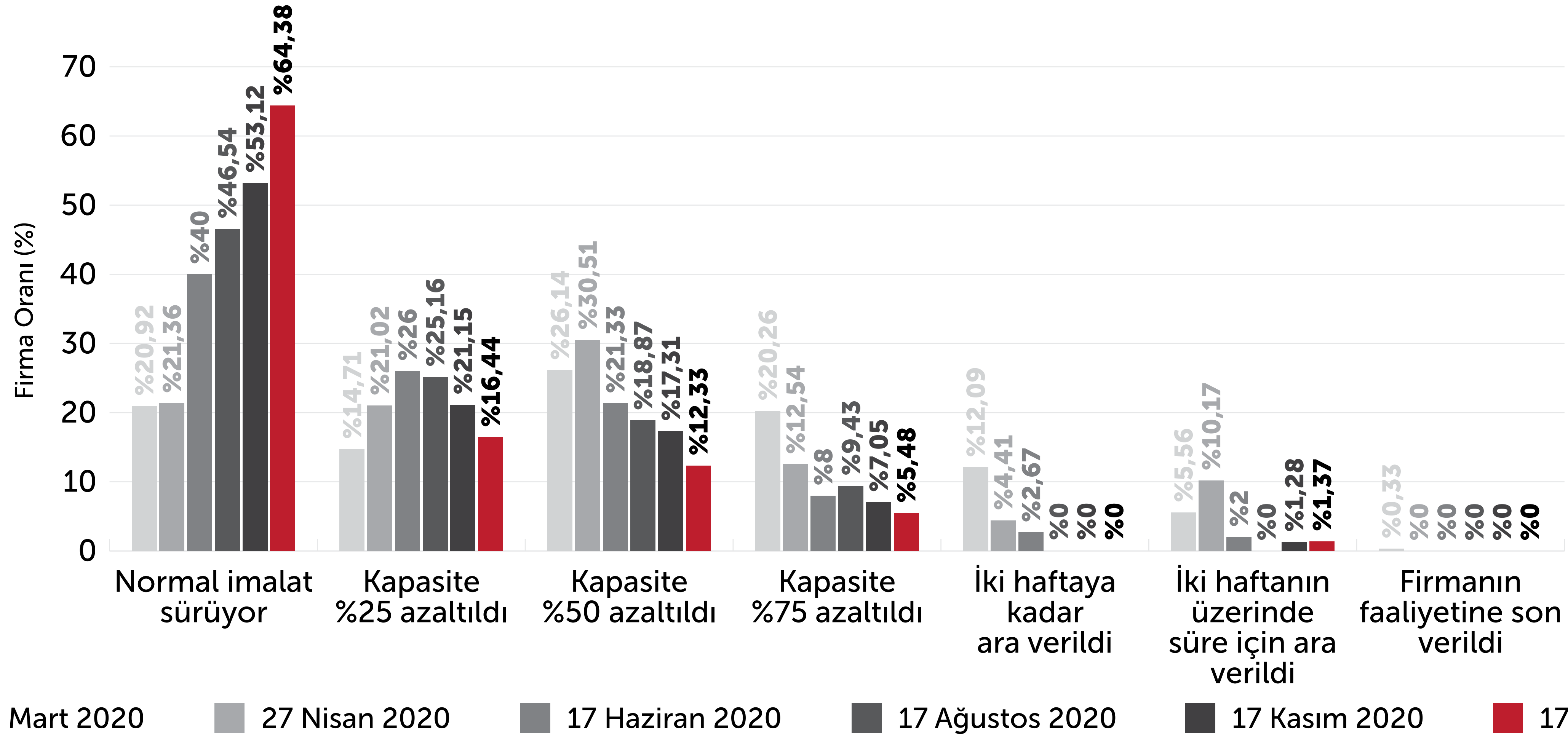
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

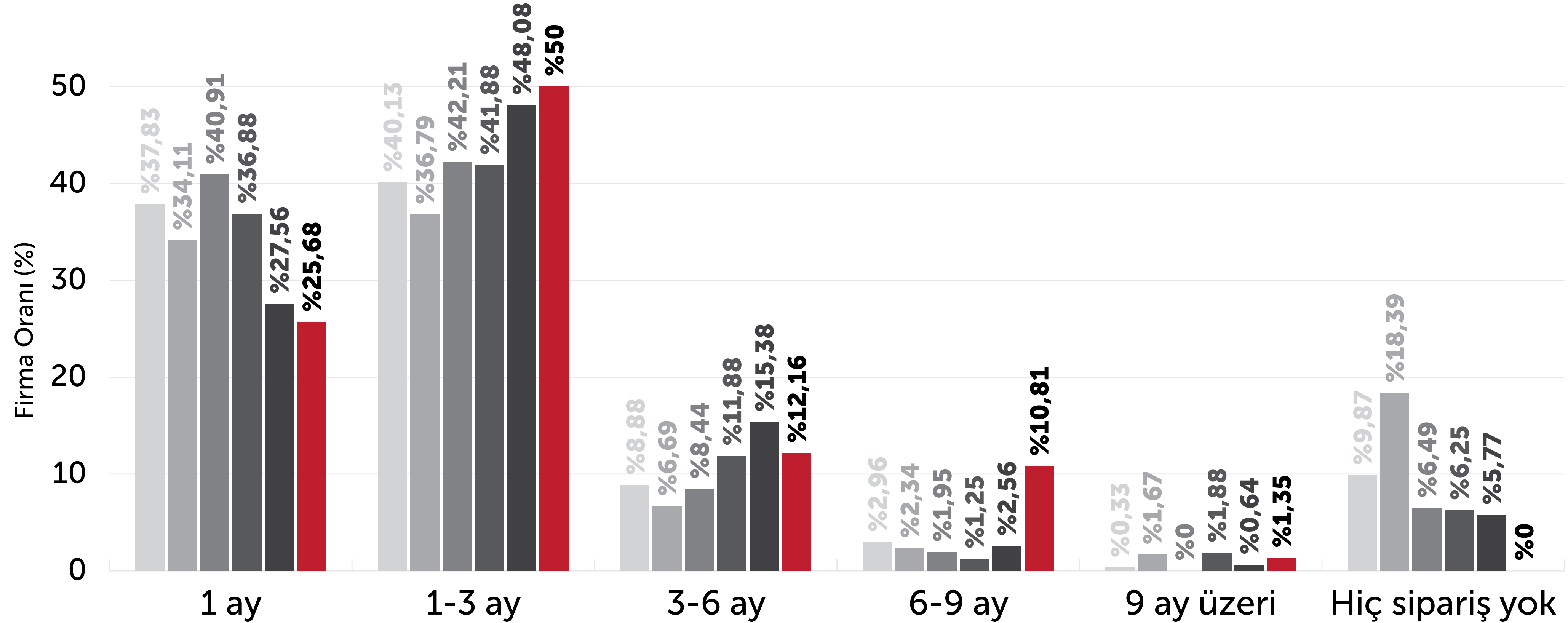
An itibariyle imalat faaliyetinizi değerlendiriniz

İşletmelerin Faaliyet Durumu

Mevcut siparişleri tamamlama zamanınız nedir?

Siparişleri Tamamlama Zamanı

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

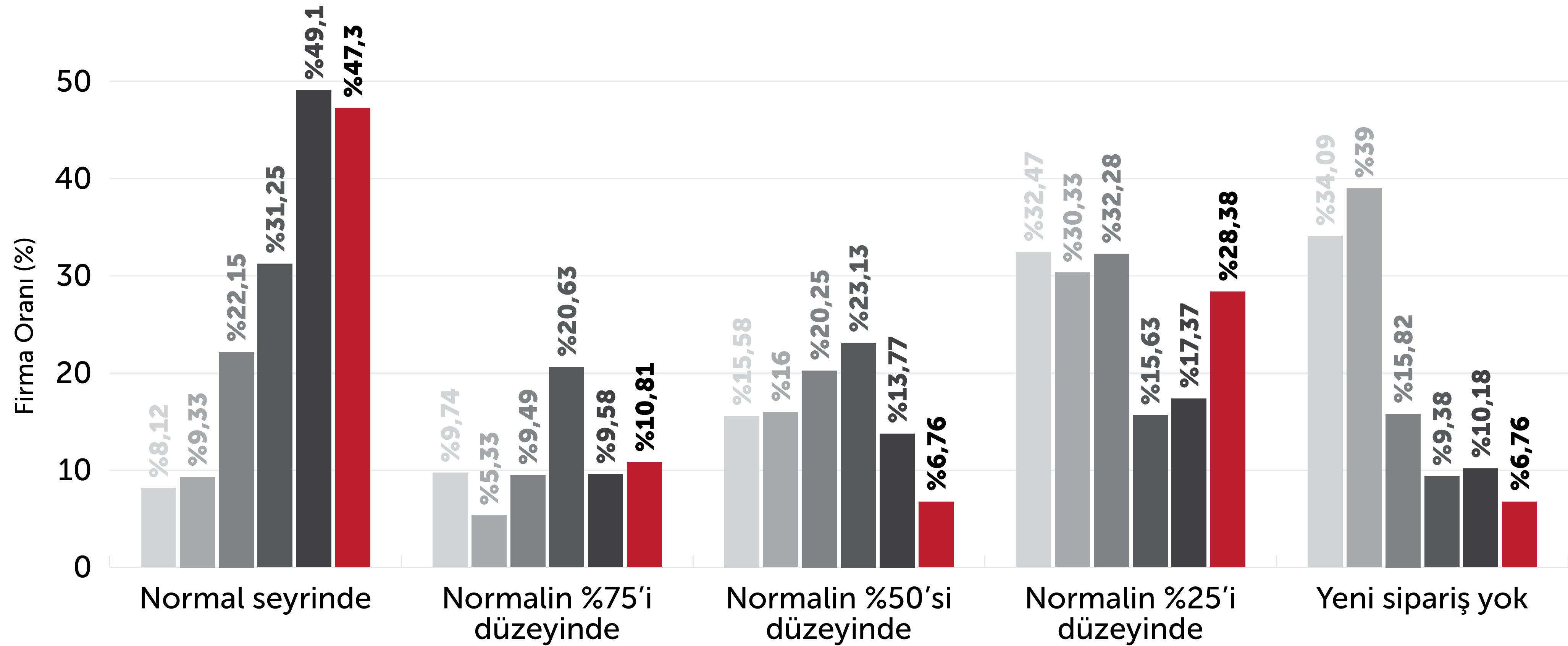
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

Ocak ayında yeni "iç sipariş" aldınız mı?

Yeni İç Sipariş Durumu

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

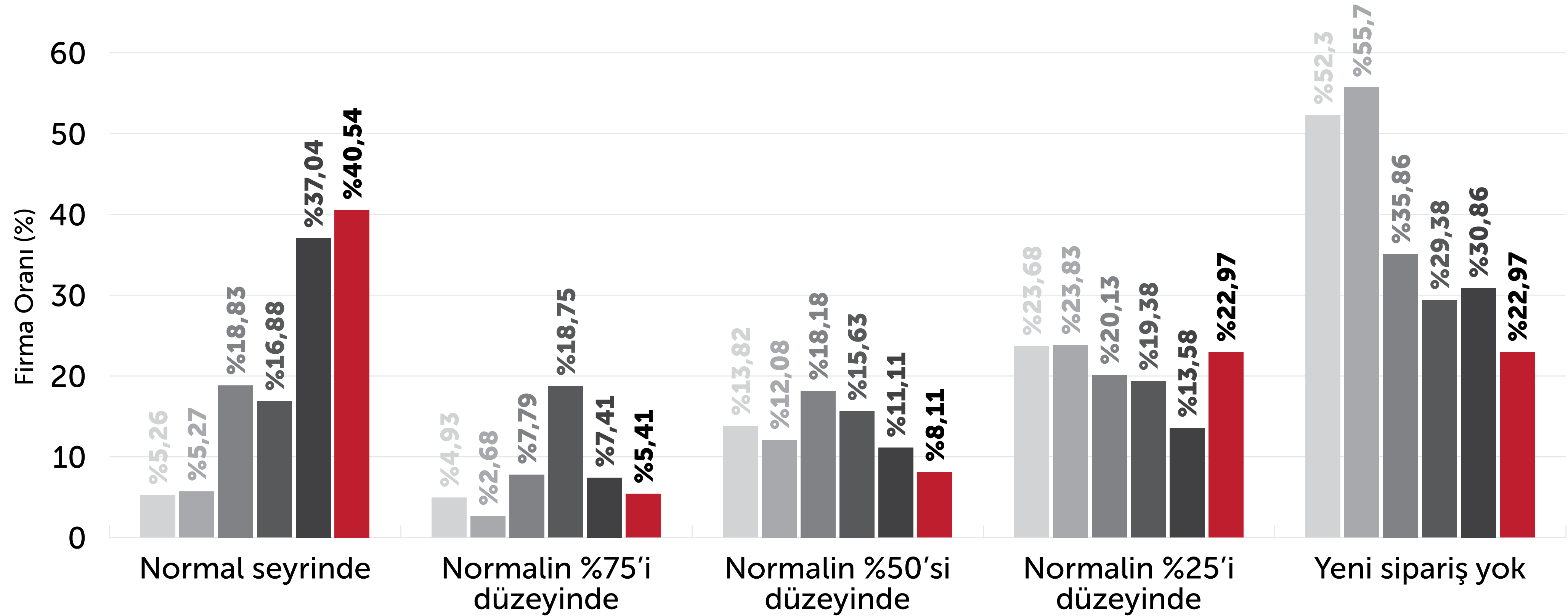
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

Ocak ayında yeni "dış sipariş" aldınız mı?

Yeni Dış Sipariş Durumu

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

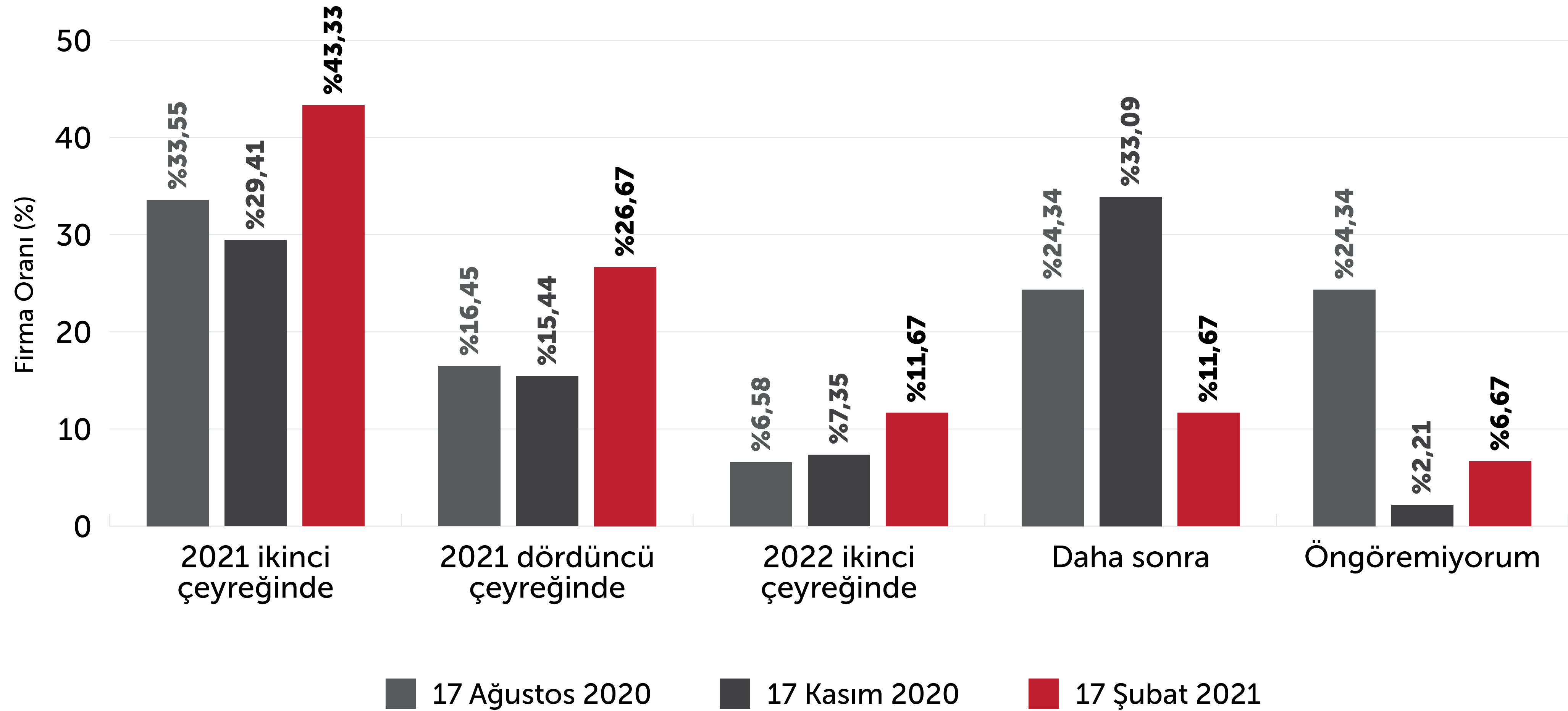
17 Şubat 2021

2. BÖLÜM

BEKLENTİ

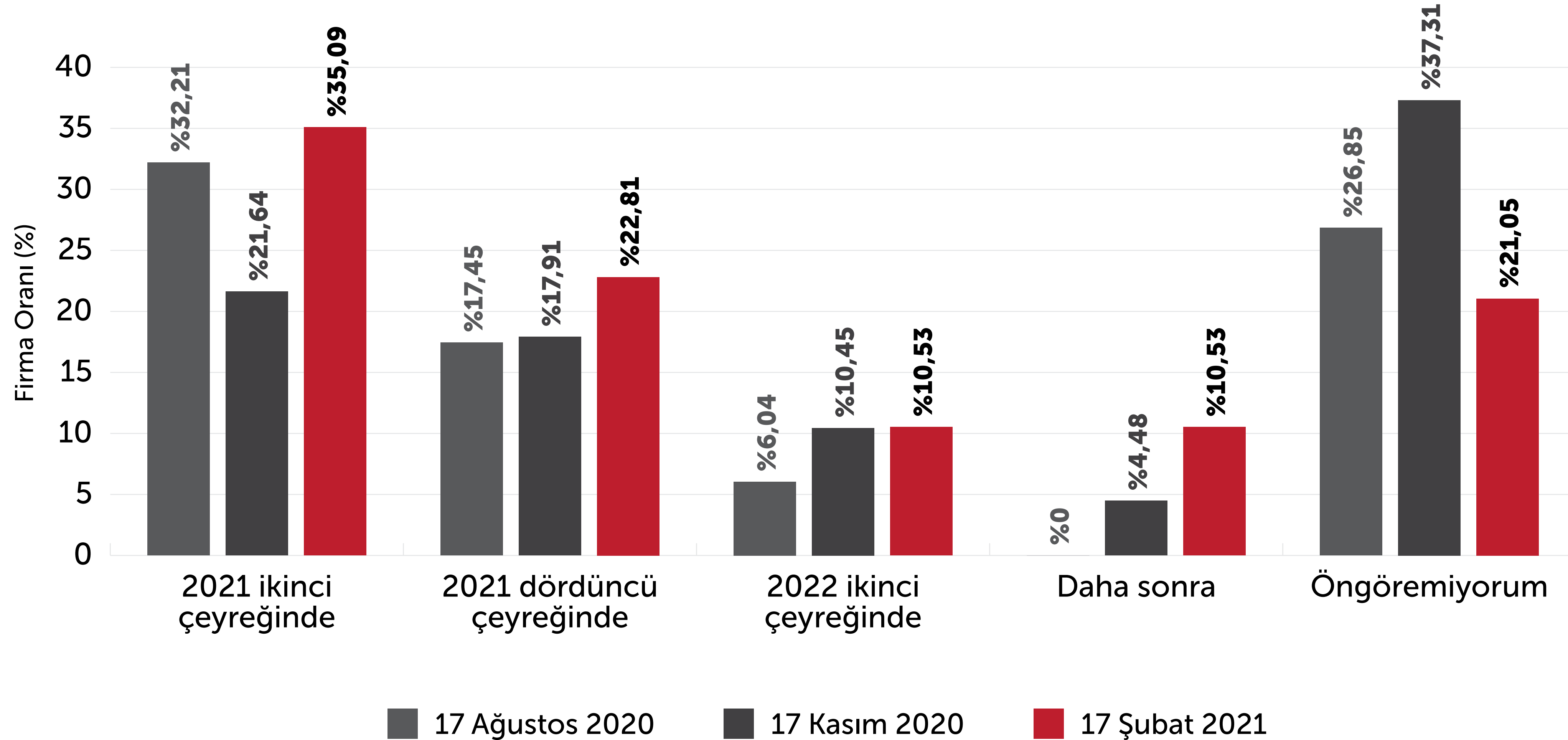
İç satışlarınız düşmekte ise, 2019 sene sonundaki seviyesine ne zaman yükseleceğini öngörüyorsunuz?

İç Satışların 2019 Sonundaki Seviyeye Yükselme Öngörüsü

Dış satışlarınız düşmekte ise, 2019 sene sonundaki seviyesine ne zaman yükseleceğini öngörüyorsunuz?

Dış Satışların 2019 Sonundaki Seviyeye Yükselme Öngörüsü

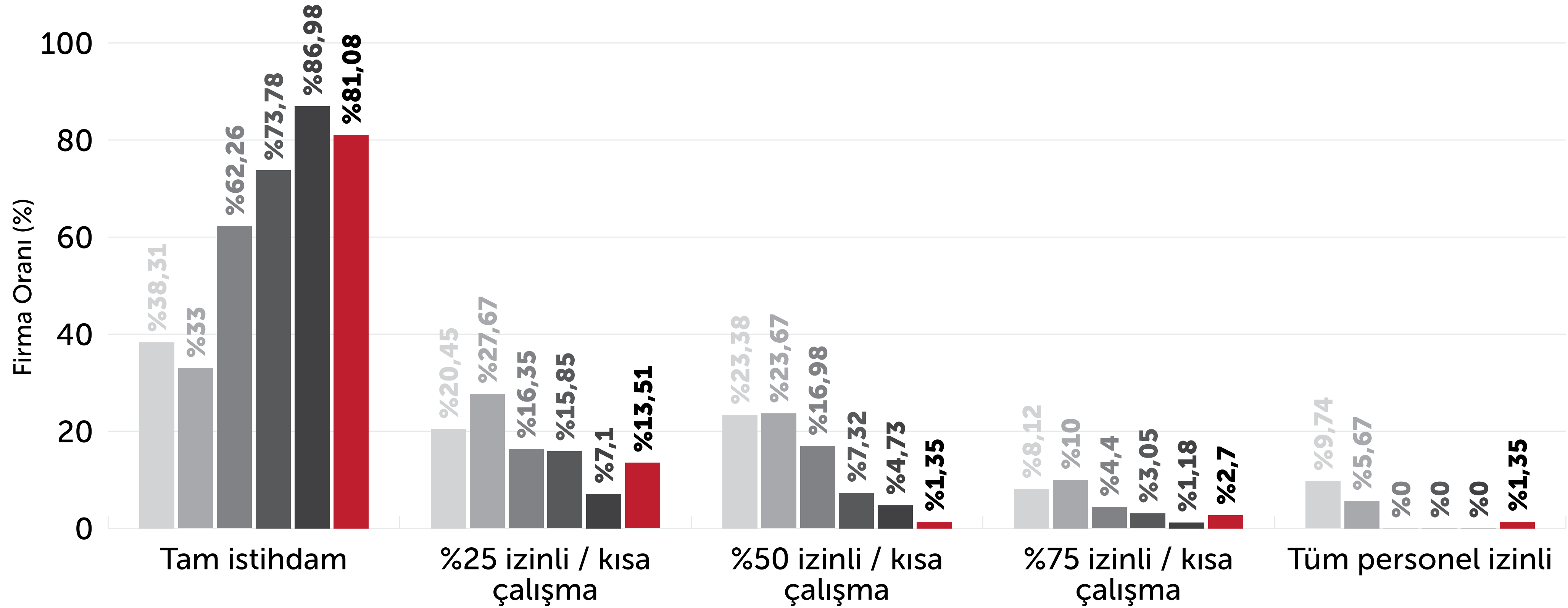
3. BÖLÜM

İSTİHDAM

An itibarıyla istihdam düzeyiniz nedir?

İstihdam Düzeyi

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

17 Haziran 2020

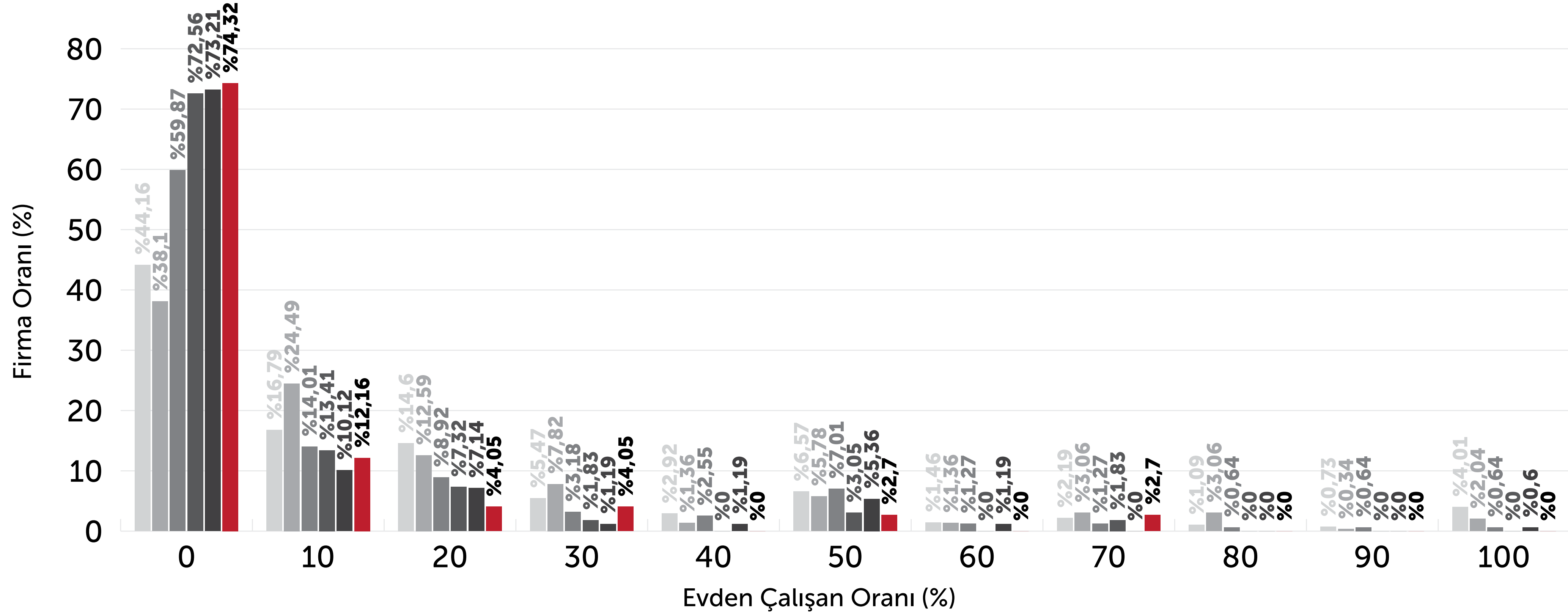
17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

17 Şubat 2021

An itibariyle evden çalışan (tam veya kısa) personelinizin toplama oranı nedir?

Evden Çalışan Oranı %

31 Mart 2020

27 Nisan 2020

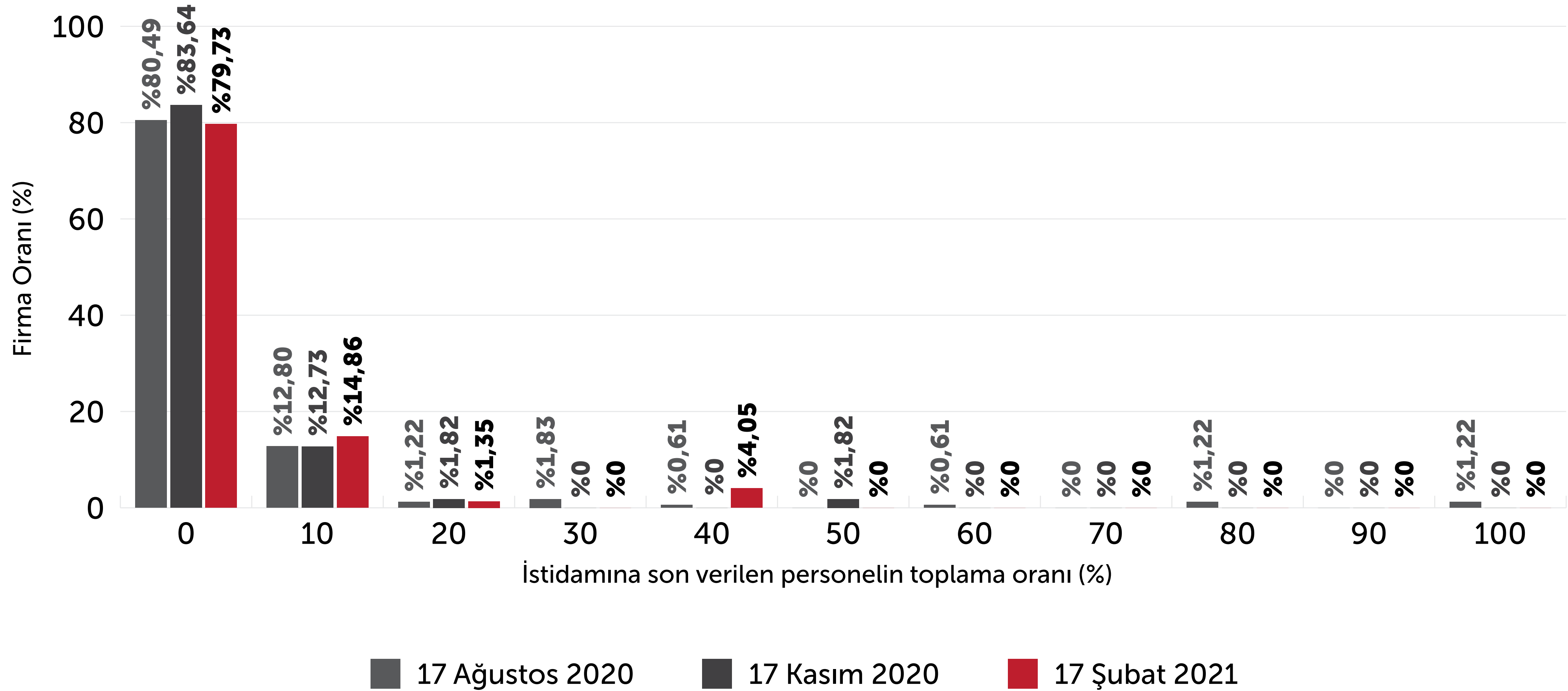
17 Haziran 2020

17 Ağustos 2020

17 Kasım 2020

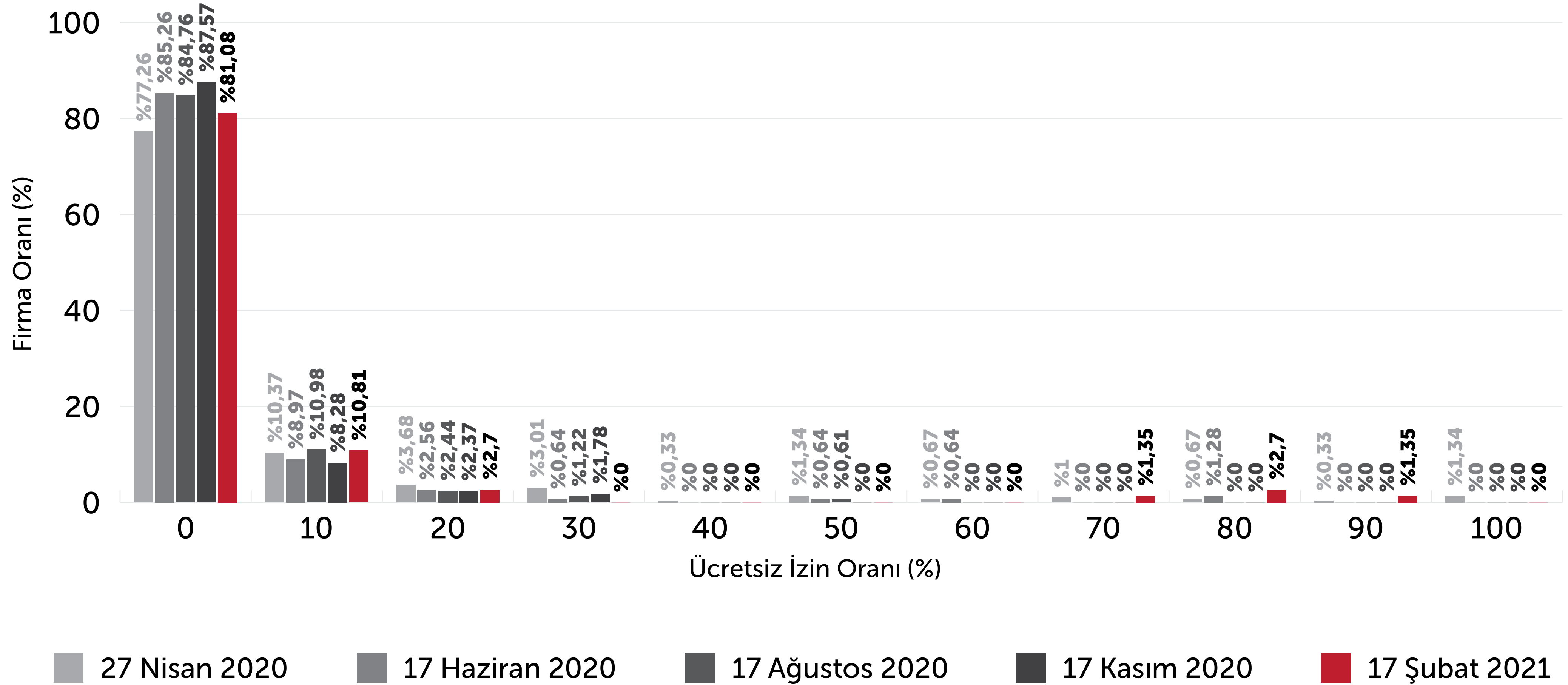
17 Şubat 2021

2019'a göre istihdamına son verdiğiniz personelin toplama oranı nedir?

Ücretsiz izne gönderdiğiniz personelin oranı nedir?

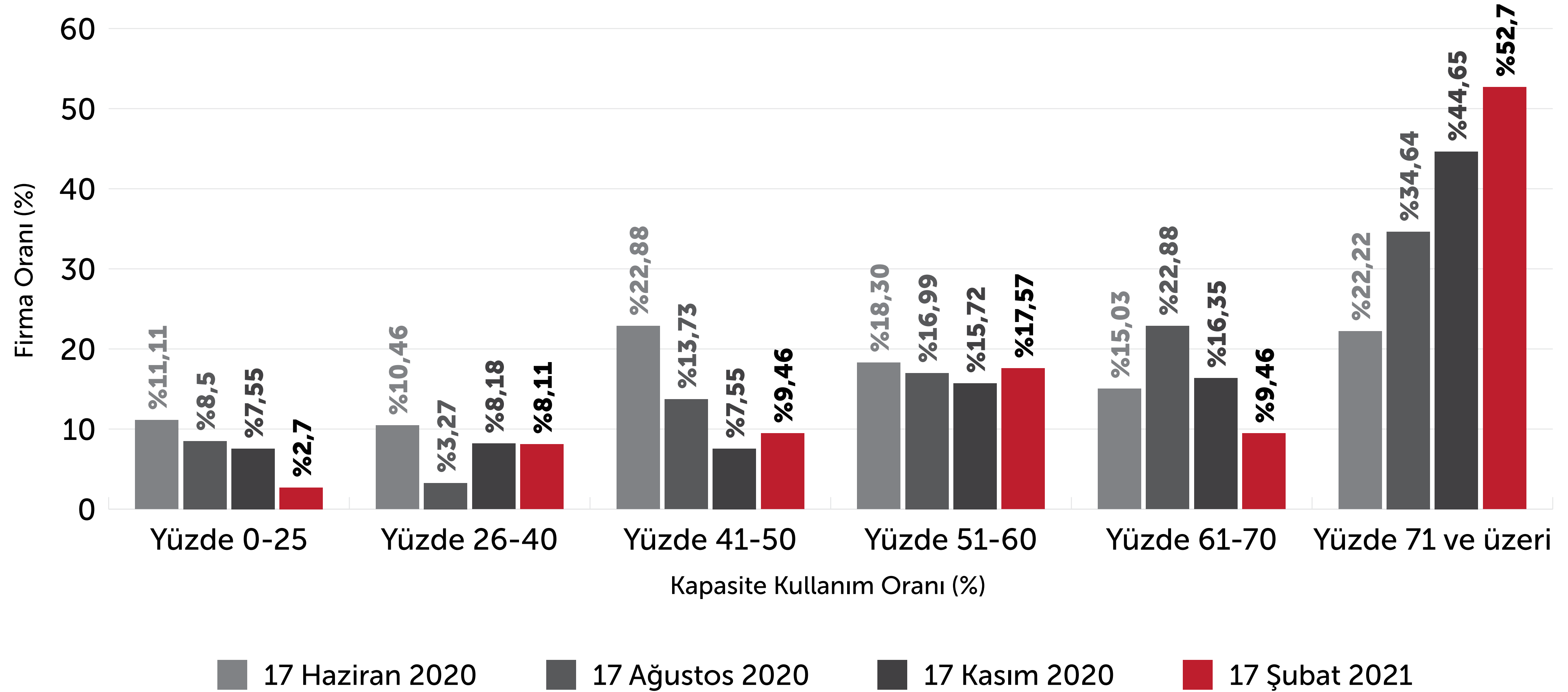
Ücretsiz İzin Durumu %

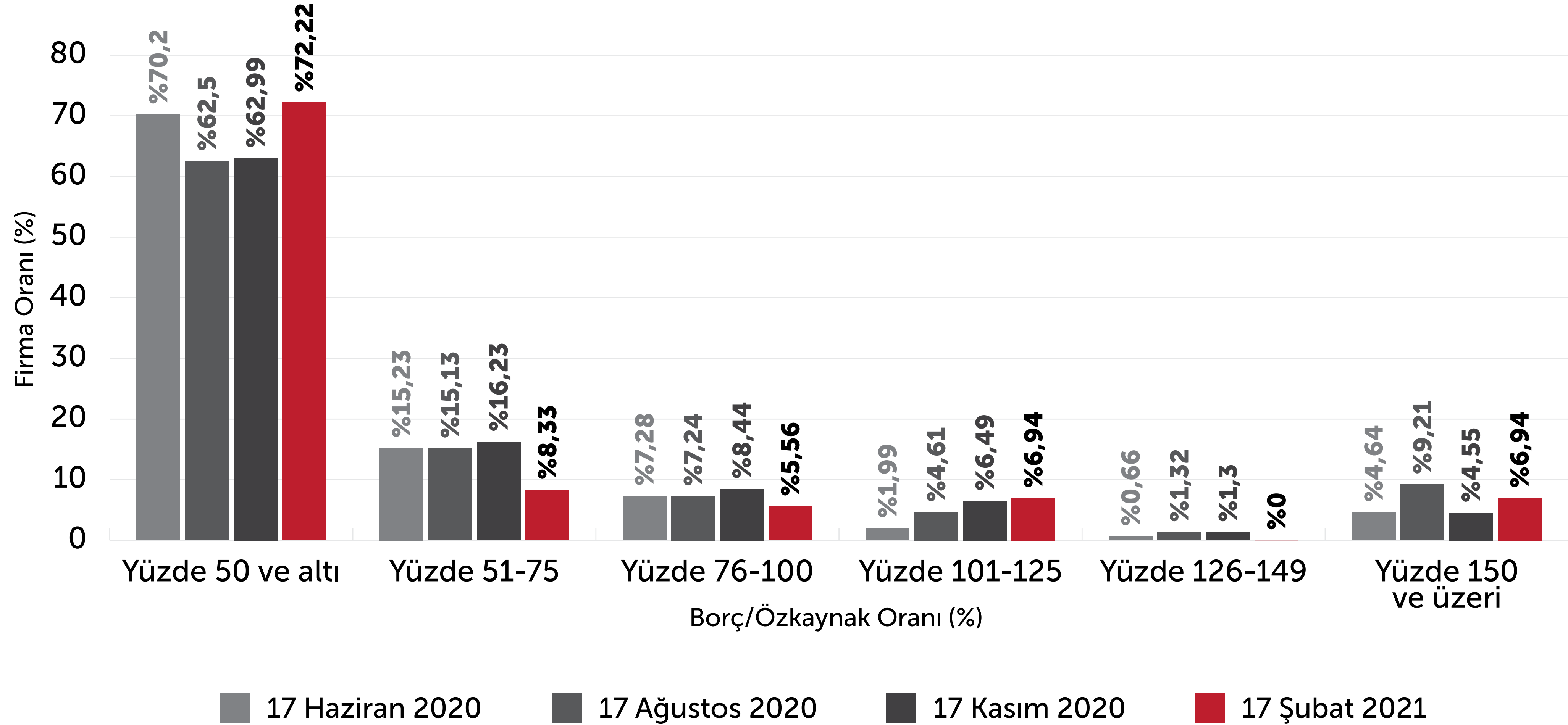
4. BÖLÜM

MALİ DURUM

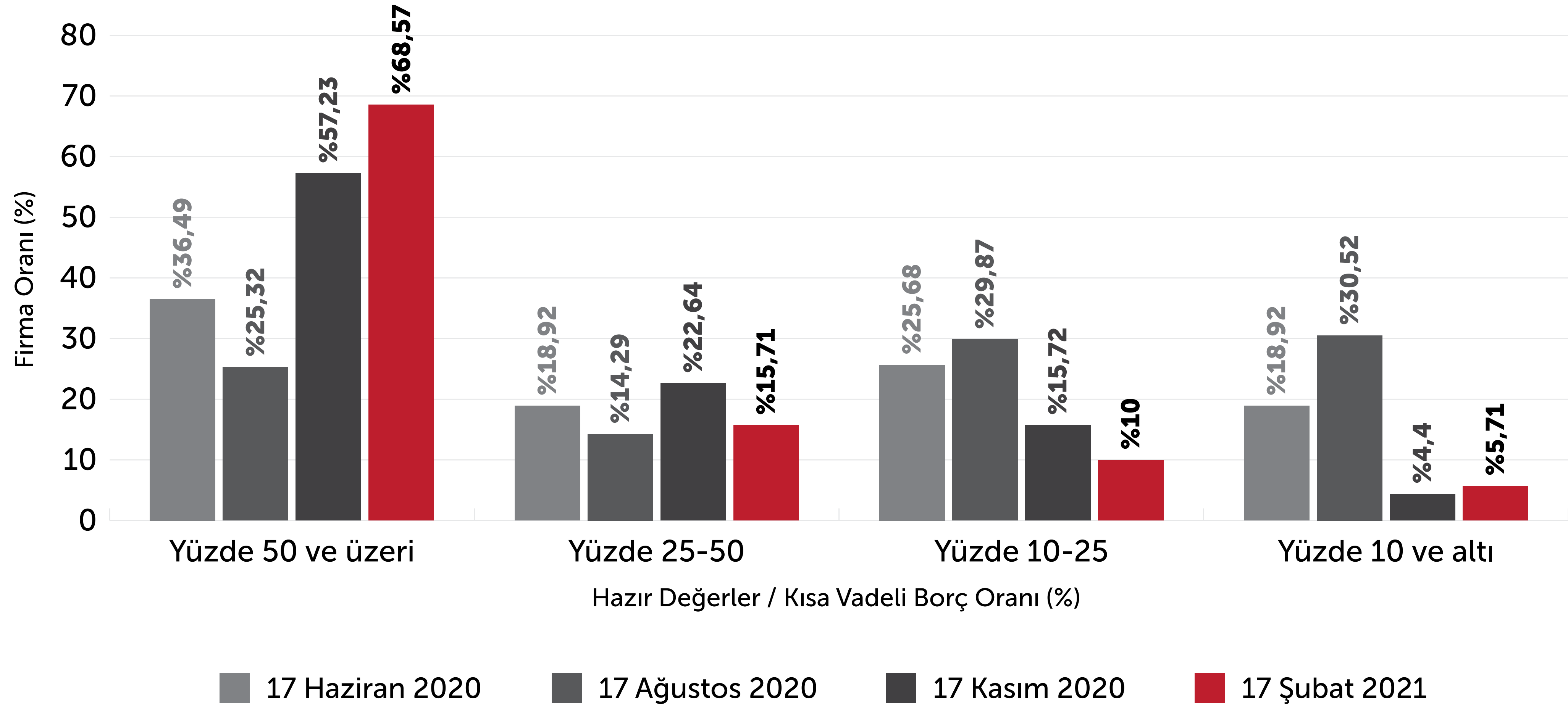
Kapasite kullanım oranınız nedir?

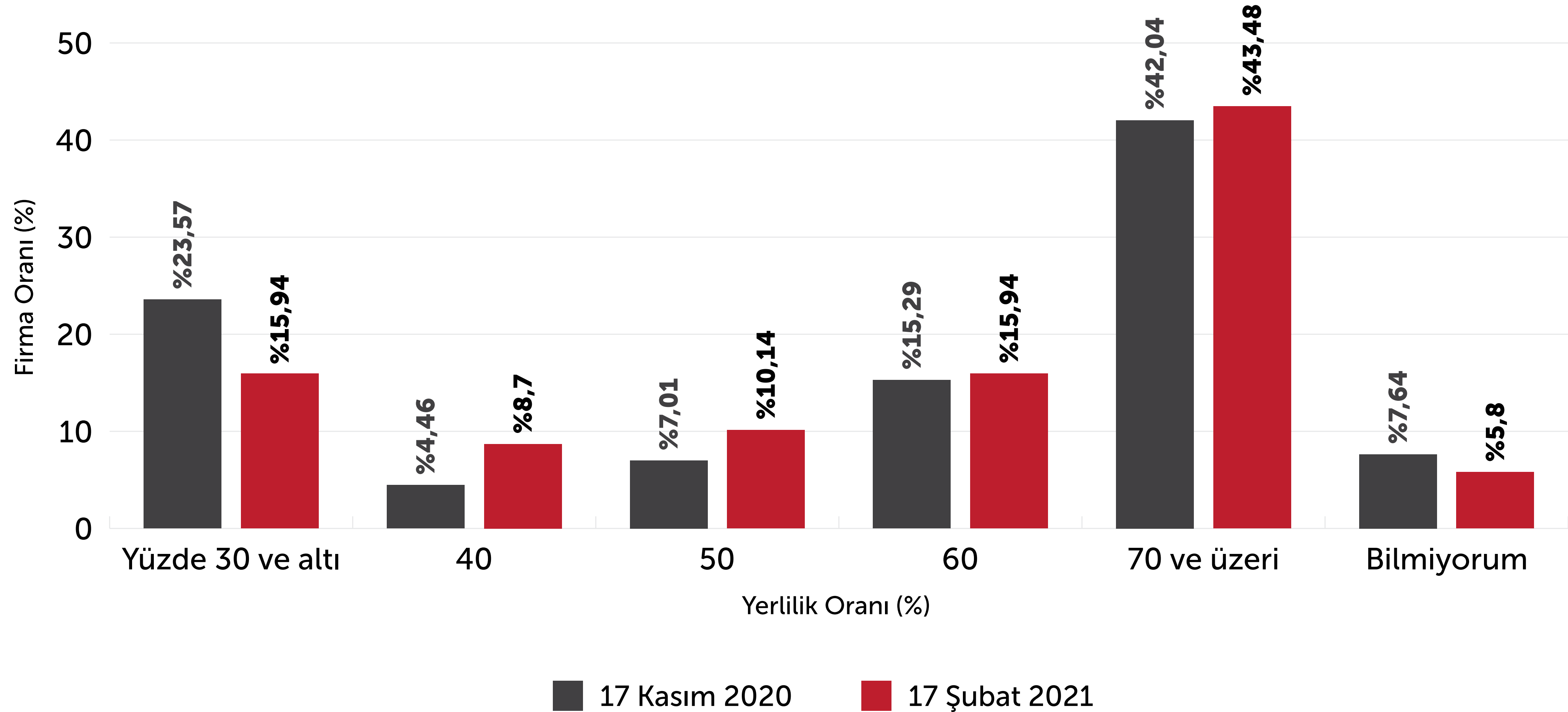
Firmanızın borç/öz kaynak oranı nedir?

Şirketinizin elinde bulundurduğu hazır değerler ve likiditesi yüksek diğer menkul kıymetler toplamının kısa vadeli borçlarına oranı nedir?

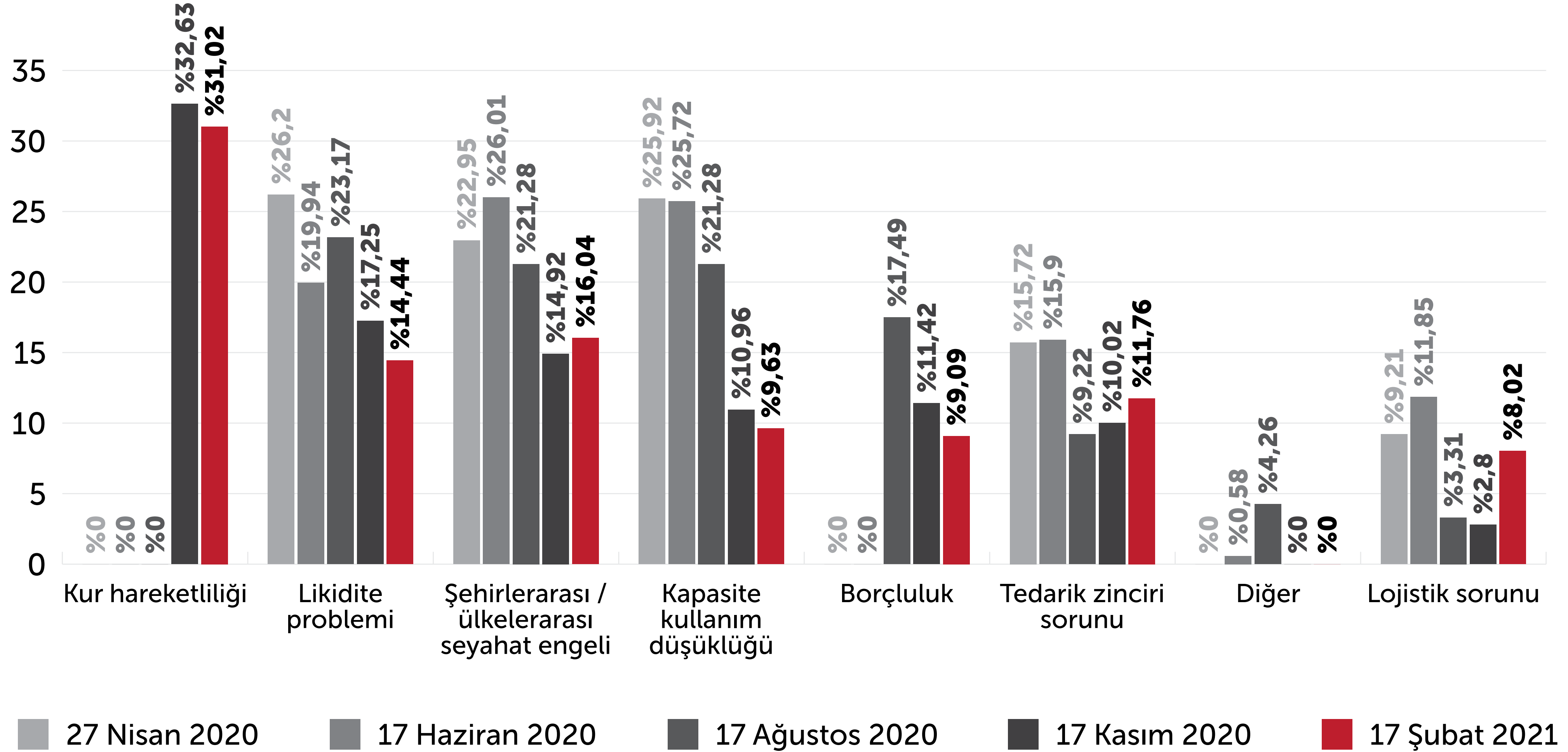
İmalatını yaptığınız makinelerinizin yerlilik oranı konusunda bir tahminde bulunabilir misiniz?

6. BÖLÜM

SORUNLAR VE TEDBİRLER

En önemli 3 güncel sorununuzu belirtiniz.

Tedarik ve teslimatlarınızda yaşadığınız en öncelikli 5 sorunu işaretleyiniz

	27 Nisan 2020	17 Haziran 2020	17 Ağustos 2020	17 Kasım 2020	17 Şubat 2021
Kur hareketinden dolayı fiyatlama zorluğu	10,97%	14,96%	18,60%	22,12%	▼ 19,33%
Ödemeler dengesinin bozulması	17,42%	11,94%	16,28%	13,21%	▼ 12,58%
Ara girdi fiyatlarındaki artış	7,82%	8,20%	11,63%	13,36%	▼ 11,40%
Navlun maliyetlerinin artması	8,06%	10,07%	6,98%	5,53%	▲ 10,81%
Yurt dışı tedarikte aksamalar	10,40%	9,64%	8,84%	6,45%	▲ 8,36%
Vade yerine nakit talep edilmesi	8,47%	7,48%	10,39%	9,98%	▼ 7,72%
Seyahat kısıtlamaları ve şehir dışı konaklama zorlukları	7,34%	7,48%	6,98%	5,68%	▲ 7,72%
Teslimat gecikmesi ve lojistik sorunu	8,87%	9,06%	6,36%	6,30%	▼ 5,79%
Gümrüklerdeki yavaşlama	7,98%	9,06%	7,44%	5,84%	▼ 5,14%
Nakliye araçlarının önceki çoklukta ve kolaylıkta bulunamaması	3,15%	4,17%	1,24%	2,92%	▲ 3,22%
Taahhütle iç ve dış satış yapıldığından gecikmeler nedeniyle cezalı duruma düşülmesi ve kara listeye alınma tehdidiyle karşılaşılması	-	-	0,47%	2,92%	▼ 2,89%
Bazı ülkelerde gümrük kapılarının kapalı olması	6,05%	5,18%	2,64%	3,07%	▼ 2,89%
Şehirlerarası sevkiyat zorluğu/fiyatlarda artış olması	3,47%	2,73%	2,17%	2,61%	▼ 2,25%

Finansal tedbirlere erişimde yaşadığınız öncelikli 3 sorunu işaretleyiniz.

	27 Nisan 2020	17 Haziran 2020	17 Ağustos 2020	17 Kasım 2020	17 Şubat 2021
Faizlerin yükselmesi	-	-	-	-	▲ 32,50%
KDV iadeleri ödemelerindeki gecikmeler	10,31%	12,30%	18,58%	15,22%	▲ 22,50%
Bankaların limit yetersizliği	11,10%	9,35%	19,56%	22,53%	▼ 18,13%
Bankalarda çalışan yoğunluğunun düşmesi yanı sıra bürokrasi fazlalığı	7,60%	9,87%	28,61%	22,33%	▼ 11,25%
KGF garantili kredilere erişimde zorluk yaşanması	8,22%	8,83%	18,58%	24,31%	▼ 8,13%
Bankalarının kredi ertelemelerine ek yüksek faiz uygulamaları	-	-	-	15,61%	▼ 7,50%
Taahhülle iç ve dış satış yapıldığından düşülmesi ve kara listeye alınma tehdidiyle karşılaşılması	6,38%	6,78%	11,49%	-	-
Kısa çalışma ödeneği başvurusundaki yoğunluk	-	-	1,71%	-	-
Diğer	-	1,17%	1,47%	-	-
* Makine sektörünün mücbir sebep kapsamına alınmaması	19,93%	21,00%	-	-	-
* Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan/Mayıs ve Haziran ödemelerini 6'şar ay ertelenmesi kapsamında makine sektörünün yer almaması	19,67%	19,26%	-	-	-
* Kamu bankalarının kredi ertelemelerine ek faiz uygulamaları	7,69%	7,30%	-	-	-

Yeni tedbir olarak önerebileceğiniz öncelikli 5 hususu işaretleyiniz.

	27 Nisan 2020	17 Haziran 2020	17 Ağustos 2020	17 Kasım 2020	17 Şubat 2021
2021 için gelir vergisi ve kurumlar vergisi oranının düşürülmesi	11,37%	11,24%	16,46%	13,71%	▲ 13,90%
Bu dönemde kamu alımlarında yerli muadili olan tüm ürünlerde mutlaka yerli malının zorunlu hale getirilmesi	7,28%	6,37%	8,37%	7,30%	▲ 11,18%
SGK prim ödemelerinin 3 ay için devlet tarafından karşılanması	12,09%	11,01%	13,36%	11,32%	▼ 10,27%
İhracatçılara sıfır faizli uzun vadeli döviz kredisi sağlanması	6,01%	5,45%	7,42%	8,93%	▲ 9,97%
KDV alacaklarının SGK primi ve ithalat KDV'sine mahup edilebilmesi	5,65%	6,03%	6,88%	7,30%	▲ 8,76%
KDV iadelerinin hızlandırılması	5,65%	6,03%	7,69%	8,68%	▼ 7,55%
Kredilerin faizsiz ertelenmesi	5,29%	5,33%	7,02%	6,16%	▲ 6,95%
İşe devam kredisi uygulamasının uzatılması	-	4,29%	4,99%	3,52%	▲ 5,44%
İhracatta navlun desteği sağlanması	3,43%	3,94%	3,78%	5,53%	▼ 4,53%
Piyasadaki çek ve senetlerin koşulsuz ödenmesi, ödenen miktarların verilecek kredilerden düşülmesi	-	3,94%	8,64%	6,79%	▼ 4,23%
Gayrimenkul ve makine gibi varlıklar için teminat koşullarının iyileştirilmesi	1,92%	1,74%	3,24%	4,53%	▼ 3,93%
Kısa çalışma ödeneği uygulama süresinin uzatılması	5,11%	2,32%	4,86%	2,89%	▲ 3,63%
Yatırım teşvik ve OSB inşaat yatırımları sürelerinin ertelenmesi	1,74%	1,39%	3,10%	2,26%	▲ 3,02%
Kamu ve belediye borçları ödemelerinin hızlandırılması	1,08%	1,39%	1,35%	2,77%	▼ 2,42%
Kısa çalışma ödeneği süresinin altı aya çıkarılması	-	4,63%	2,29%	1,51%	-
Diğer	-	-	0,54%	-	-
* Mücbir sebep koşulunun makine sektörüne de uygulanması	12,87%	11,36%	-	-	-
* Muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin Nisan/Mayıs ve Haziran ödemelerini 6'şar ay ertelenmesi kapsamına makine sektörünün de tüm unsurları ile dahil edilmesi	12,81%	9,62%	-	-	-

* Dönemsel tedbirler olmaları bakımından değerlendirme dışı tutulmuştur.

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Anket soruları, yedi günlük katılım süresinde, MAKFED üye dernekleri ve Türkiye Makine ve Teçhizatı Meclisi aracılığıyla, makine ve aksamları imalatı yapan firmalara gönderilerek katılımları sağlanmıştır. Katılım sayısı ve alt sektörlere dağılımı bakımından ilk beş anket ile benzer bir profile ulaşılmıştır.

Öncelikle Nisan, Mayıs, Haziran, Ağustos ve Kasım ayları anket sonuçları ile mukayeseler ile 2020 yılı genelini değerlendirilmesi yapılırken bir takım yeni tespitlerde de bulunulmuştur.

- Her altı ankette de tespit edildiği üzere, makine imalat sektörü firmaların yaklaşık %10'u ihracat yapmazken, sektörün firma ölçekleri büyüdükçe artan oranda ihracat yapma özelliği vardır. Firmaların %40'ının cirolarının yarısından fazlası ihracat kaynaklıdır. Bununla birlikte, 2020 yılında, son çeyrekte yapılan atılımla önceki yılki ihracat/ciro oranına yaklaşıldığı görülmektedir.
- 2020 yılında firmaların %14'ünde TL bazlı cirolar değişmezken, %16'sında düşüş ve %70'inde ise artış yaşanmıştır. Dolar bazlı ihracat artışı yaşayan firma oranı %42 iken, düşüş olan firma oranı da %29 olmuştur. Bununla birlikte firmaların %62'sinin bilanço karı artarken, %21'inde azalma görülmüştür.
- Firmaların mamul stokları, yılın ilk üç çeyreğine göre azalma eğilimine girerek, 2020 itibariyle %10 ila %20 bandına gerilemiştir.
- Firmaların normal üretime dönme eğilimindeki artış devam ederek yıl sonu itibariyle %65'e çıkarken, normal seyrin yarısı ve altında kalan firma oranı da %20 altına düşmüştür.
- Firmaların %75'nin elinde ancak 3 aya kadar siparişi olmakla birlikte hiç siparişi olmayan oranı sıfırlanmıştır.
- İç ve dış yeni sipariş alma oranlarında nispi kayıplar devam etmekte olup Ocak ayında firmaların %8'inde yeni iç ve %23'ünde ise yeni dış sipariş alınamamıştır.

ANKETİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

- 2019'a göre iç satış düşüşü yaşayan firmaların %70'i, 2021 içerisinde eski düzeyine dönebileceğini düşünürken, dış satış kaybı yaşayanlarda ise bu oran %58'dir. Diğerleri ise iyileşme beklentisini 2022 ve sonrasına bırakırken, öngöründe bulunamayanların oranı da hala yüksektir.
- An itibarıyla, tam istihdamda olan firma oranı %80'in üzerindeyken, diğer firmalarda düşük oranlardaki kısa çalışma veya izinli durumu devam etmektedir. Firmaların %75'inde evden çalışma uygulaması bulunmazken, bulunanlarda da bu uygulama oranı düşük seyretmektedir. Sektörde istihdam olabildiğince korunurken, %20 kadar firmada ise düşük oranlarda da olsa istihdam kaybı yaşandığı görülmektedir.
- Firmaların %80'inde kapasite kullanım oranı %50 ve üzerinde iken, %53'ünde ise bu oran %71 ve üzerindedir.
- Firmaların borçluluk ve öz kaynak gibi finansal yapılarındaki durum benzer seyrirde iken, hazır değerler imkanlarındaki iyileşme devam etmiştir. Ancak hala %30 civarındaki firmanın hazır değerler/kısa vadeli borç oranı %50'nin altında iken borç/öz kaynak oranı ise %50'nin üzerindedir.
- Firmaların yaklaşık %80'ninin ürünlerindeki yerlilik oranı %50'nin üzerindeyken, %40'ında ise bu oran %70 ve üstüdür.
- Pandemi döneminin yaşandığı 2020 yılı aşıp Şubat 2021'e gelindiğinde, sorunların başında kur hareketliliği, likidite problemi ve seyahat engelleri gelmektedir. Ödemeler dengesindeki bozukluklar, pandeminin küresel etkilerine bağlı olarak gelişen ara girdi fiyatları artışı kadar arz sorunları ile ihracatı zorlaştıran navlun maliyetleri ve operasyonları güncel odaklanması gereken sorunlar olarak ifade edilmektedir. Faizlerin yükselmesi ve devreden KDV alacakları finansmana erişimi zorlaştıran unsurların başındadır.
- Gelir ve kurumlar vergisi oranların düşürülmesi, SGK ödemelerinde kolaylıklar sağlanması, kamu alımlarıyla sanayinin desteklenmesi ve kamu alacaklarının hızlandırılması önerilen öncelikli tedbirler arasında yer almaktadır.